prestaties basisonderwijs taal en rekenen 2012

Voor
Ministerie van OCW

Van
Cito

Datum
31-05-2013

Inleiding
In deze notitie geven we een indicatie van de prestaties van basisschoolleerlingen van groep 8 uit 2012 in termen van het referentiekader taal en rekenen. Daarnaast geven we weer hoe de prestaties van leerlingen uit 2012 zich verhouden tot die uit de vier voorgaande jaren. Ten slotte laten we zien hoe de scores van leerlingen uit verschillende deelpopulaties zich tot elkaar verhouden. Daaruit is bijvoorbeeld af te leiden of jongens het beter doen dan meisjes of omgekeerd.

Eindtoets Basisonderwijs
De resultaten in deze notitie hebben uitsluitend betrekking op analyses van de Eindtoets Basisonderwijs. CVE verzorgt de rapportage over toetsen taal en rekenen die in andere sectoren (vo en mbo) worden afgenomen. Het gaat bij de rapportage van CVE overigens om toetsen met een verplicht karakter.

Referentieniveaus taal en rekenen
De Eindtoets 2012 kon inhoudelijk nog niet afgestemd worden op de referentieniveaus. Ook zijn de officiële grenswaarden voor 1F op dit moment nog niet vastgesteld. Er is zodoende nog geen standaard voor niveau 1F vastgelegd, wat concreet betekent dat we niet weten hoeveel opgaven een leerling goed moet hebben om niveau 1F te halen. Aangezien er nu nog geen harde koppeling gemaakt kan worden tussen prestaties op de Eindtoets enerzijds en de referentieniveaus anderzijds, gebruiken we de verdeling van de resultaten in 2008 als referentie. Dat betekent dat de vaardigheid die door 75% van de leerlingen behaald werd in 2008 het ijkpunt is. Het is de verwachting dat dit punt niet ver af ligt van referentieniveau 1F.

Fundamentele en streefniveaus voor het primair onderwijs
Volgens de officiële toewijzing van referentieniveaus aan sectoren geldt voor het primair onderwijs niet alleen niveau 1F maar ook niveau 1S. Op het ogenblik is het echter ook nog niet mogelijk om de prestaties van de populatie te duiden ten aanzien van dit laatstgenoemde niveau. Dit neemt niet weg dat 1S voor het onderwijs nog steeds als streefniveau fungeert en wel voor de leerlingen met een hoger niveau dan fundamenteel.

Opzet Eindtoets Basisonderwijs
De Eindtoets Basisonderwijs wordt op ongeveer 85% van de Nederlandse basisscholen ingezet ten behoeve van het adviseren over een geschikt type voortgezet onderwijs. In 2012 maakten de meeste leerlingen de Eindtoets op papier. Leerlingen met een

leerachterstand van tenminste anderhalf jaar maakten een speciale digitale versie van de Eindtoets (de Niveautoets). In 2012 bogen leerlingen uit groep 8 zich over een groot aantal opgaven, waarvan 100 betrekking hadden op taal en 60 op rekenen. De opgavencategorieën waarover we in deze notitie rapporteren zijn voor taal: 1) woordenschat, 2) spelling en 3) begrijpend lezen. Voor rekenen gaat het om de categorieën: 1) getallen en bewerkingen, 2) verhoudingen, breuken, procenten, 3) meten, meetkunde, tijd en geld.

Representativiteit

Scholen bepalen zelf of ze zich inschrijven voor deelname aan de Eindtoets en daarom zijn we eerst nagegaan of de groep deelnemers op basis van belangrijke achtergrondvariabelen representatief was voor de landelijke populatie[1]. Onze dataverzameling bevatte 150.168 leerlingen. Dit aantal is exclusief leerlingen die de toets op een locatie in het buitenland maakten en leerlingen uit het SO en SBO. Uit de berekeningen kwam naar voren dat we ervan uit kunnen gaan dat de groep leerlingen in onze dataverzameling niet afweek van de populatieverdeling wat betreft belangrijke achtergrondvariabelen. Dat betekent dat we via de prestaties van deelnemers aan de Eindtoets een goede indruk kunnen krijgen van het landelijk niveau en de ontwikkelingen daarin.

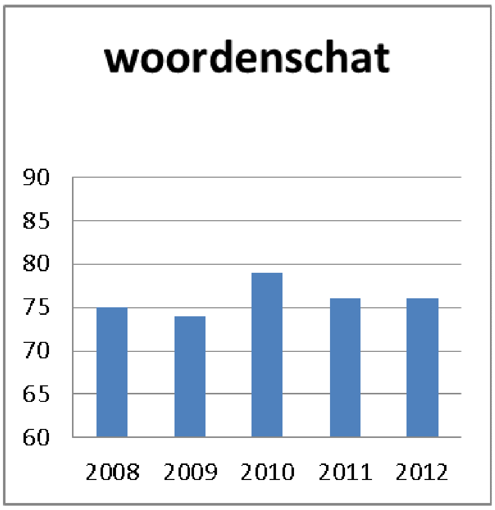
Prestaties van leerlingen basisonderwijs in 2012

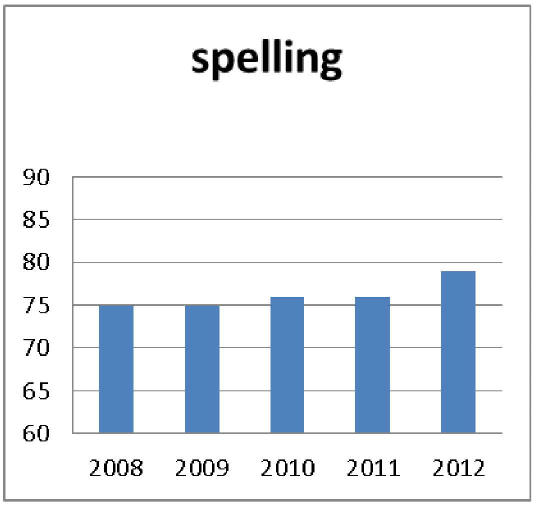
In de vergelijking van de resultaten over de jaren heen is gebruik gemaakt van de resultaten van het project PPON–jaarlijks (Periodieke Peiling van het OnderwijsNiveau). Dit onderzoek is gericht op het monitoren van het onderwijsniveau op het gebied van taal- en rekenvaardigheid in het basisonderwijs. Bij de start van het project, in 2008, hebben we voor verschillende opgavencategorieën prestatieniveaus gedefinieerd, waaronder het niveau dat door 75 procent van de leerlingen werd beheerst. Dit 75-procentsniveau is dus niet bepaald op inhoudelijke gronden, maar puur op basis van hoe leerlingen in 2008 hebben gescoord. Dat punt is gekozen op basis van het advies van de commissie Meijerink. Het functioneert in het project JPON als een soort ijkpunt, zodat we na kunnen gaan hoe leerlingen zich in de loop der jaren ontwikkelen.

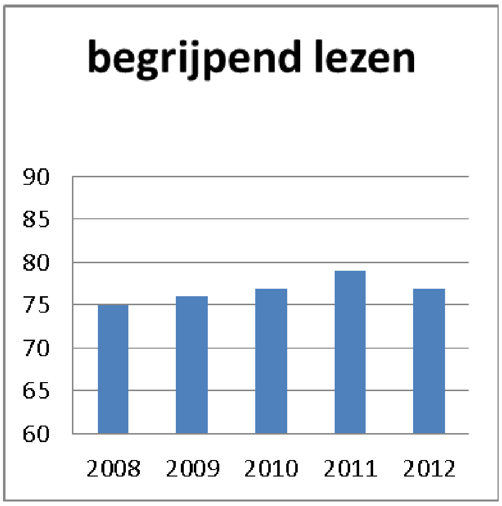
Als we nagaan hoe de Eindtoetsleerlingen in 2012 presteren ten aanzien van dit punt, dan zien we dat er het best gescoord wordt op de opgavencategorieën 1) Spelling, 2) Verhoudingen, breuken en procenten en 3) Meten, meetkunde , tijd en geld. In deze categorieën behaalt 79 procent van de leerlingen het gedefinieerde ijkpunt. Voor de overige opgavencategorieën behaalt 76% tot 78% het ijkpunt.

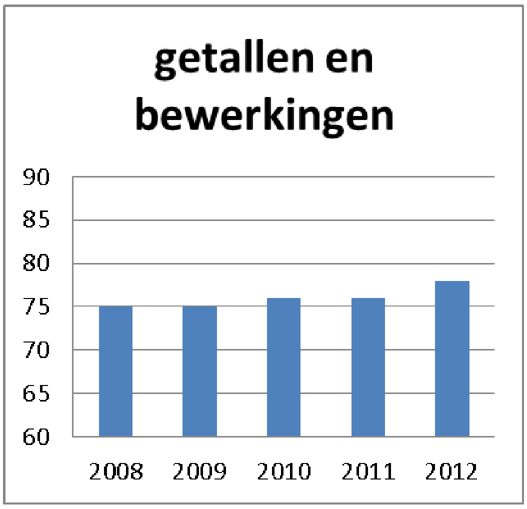

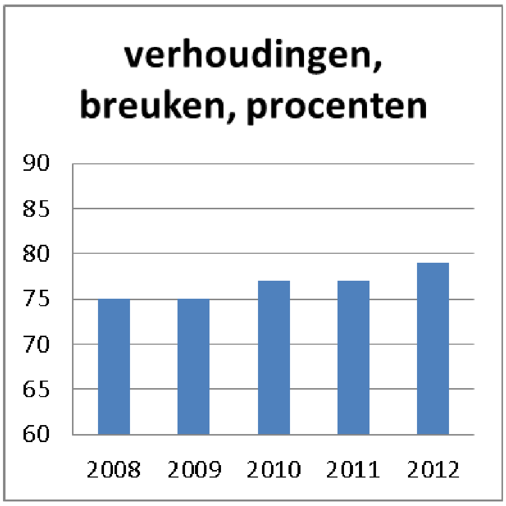
[1] De keuze van de relevante achtergrondvariabelen is hierbij mede bepaald door de richtlijnen zoals uitgegeven door de COTAN (Commissie Toets Aangelegenheden Nederland), en is met een groot aantal variabelen aangevuld. Een belangrijke aanvullende variabele is in dit geval het advies van de leerkracht voor wat betreft het Voortgezet Onderwijs. Van de leerlingen in onze gegevensverzameling waarvan het advies bekend is, is de verdeling over de verschillende niveaus in het voortgezet onderwijs vergelijkbaar met wat in de landelijke verdeling gevonden wordt. Dit lijkt een goede indicatie dat de vaardigheid van leerlingen die de Eindtoets Basisonderwijs maken niet wezenlijk verschilt van de vaardigheid van leerlingen die deze niet maken.

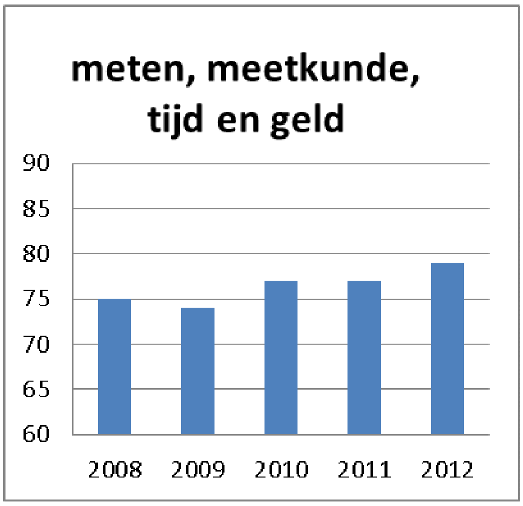

grafiek 1 tot en met 6: percentage leerlingen dat het JPON-ijkpunt beheerst in de periode 2008-2012

Ontwikkeling prestaties over de jaren heen

Kijken we een aantal jaren terug (zie bovenstaande grafieken), dan zien we dat leerlingen in 2012 zowel voor taal als voor rekenen gemiddeld iets beter presteren dan in 2008. Het gaat om een klein verschil in prestatie, maar dit verschil is voor alle opgavencategorieën (m.u.v. woordenschat) wel significant, dus kan niet aan toeval worden toegeschreven. Bovendien kunnen we vanwege het grote aantal leerlingen dat meedoet aan de Eindtoets ook een relatief klein verschil als betekenisvol aanmerken. De ontwikkelingen zijn stijgend, zij het niet lineair, en de situatie van 2012 ten opzichte van 2008 is voor alle opgavencategorieën positief.

Verschillen tussen leerlingen

Door middel van effectschattingen is ook nagegaan hoe bepaalde subgroepen ten opzichte van elkaar presteren, bijvoorbeeld jongens ten opzichte van meisjes. Uit de analyses blijkt dat de volgende achtergrondvariabelen samenhangen met de prestaties.

- Geslacht: Meisjes presteren beter op spelling dan jongens maar jongens presteren daarentegen weer beter op rekenen.
- Vertraagde leerlingen: Vertraagde leerlingen presteren slechter op alle gemeten vaardigheden dan reguliere leerlingen.
- Formatiegewicht: Leerlingen van relatief laagopgeleide ouders presteren slechter dan de overige leerlingen behalve bij spelling. De verschillen zijn groter voor begrijpend lezen en woordenschat dan voor rekenen.

De hierboven gerapporteerde verschillen werden in alle vergeleken jaren (2008 tot en met 2012) aangetroffen.